

PRENAMENA SAKRALNOG OBJEKTA**CONVERSION OF A RELIGIOUS OBJECT**Kristina Ristanović, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad***Oblast – ARHITEKTURA**

Kratak sadržaj – Tema ovog rada jeste prenamena postojećeg sakralnog objekta, crkva sv. Rudolfa u Banoštoru. Sprovedenjem detaljne analize šta je to što je potrebno savremenom čoveku, kao rezultat istraživanja dobija se multifunkcionalni prostor. Takođe ovim pristupom, multifunkcionalnog prostora, za rezultat se dobija to da će objekat u svako doba godine „živeti“. Prvi deo rada obuhvata istorijsku analizu objekata iz tog vremena i već pomenutog objekta, dok je u drugom delu prikazana jasna analiza, pristup i namena samog objekta. Kroz crteže osnova, preseka, izgleda i trodimenzionalnih prikaza koncizno se prezentuje na koji način je koncept postignut.

Ključne reči: crkva sv. Rudolfa, prenamena, funkcija

Abstract –The topic of this paper is the conversion of the existing sacred building, the church of St. Rudolf in Banoštor. By conducting a detailed analysis of what modern man needs, as a result of the research, a multifunctional space was obtained. Also, with this approach, multifunctional space, the result is that the building will "live" at any time of the year. The first part of the paper includes a historical analysis of buildings from that time and the already mentioned building, while the second part presents a clear analysis, approach and purpose of the building itself. Through drawings of bases, cross-sections, layouts and three-dimensional representations, the way in which the concept was achieved is concisely presented.

Keywords: Church of St. Rudolf, conversion, function

1. UVOD

Kada je u pitanju osobenost nekog grada ili regije, na prvom mestu mislimo na njegovu arhitekturu. Svaki grad, pa i manje mesto, sa značajnim građevinama čine njegov identitet, govore o njegovoj istoriji i kulturnim uticajima koji su doprineli stvaranju njegove posebnosti.

Problemi današnjice su svakim danom sve veći, a jaz između prošlosti i savremenog čoveka sve više raste. Brze promene koje život nameće, ne ostavljaju prostora za osvrt na značaj onoga što je postojalo i pre nas. Ovaj problem uočen je širom sveta, ne samo u Srbiji. Da bi se sprečilo dalje propadanje značajnih građevina koje su istovremeno i svedoci prošlosti, neophodno je podići svest građana svih starosnih dobi o njihovom značaju.

Takođe kako bi se građevine ovog tipa očuvale i vratile u život potrebno je prilagoditi i samu građevinu „novom dobu“.

Glavni cilj sprovedenih intervencija baziran je na očuvanju strukture objekta, fizičkom, estetskom, ekološkom i funkcionalnom osposobljavanju. Namena objekta je osmišljena da bude atraktivna za posetioce različitih starosnih dobi, takođe zadatak svake od odabranih funkcija je da obezbedi da se korisnici osećaju prijatno i raspoloženo. Neminovno je da se prijatna atmosfera postigne isključivo dobro usklađenim ambijentalnim i funkcionalnim rešenjem, što je u istraživanju i sprovedeno. Ukoliko se korisniku obezbedi prijatan prostor u kom će da provodi svoje slobodno vreme ili da obavlja neke aktivnosti on će mu se rado vraćati.

2. ZADATAK I CILJ

Prilikom projektovanja novog stanja postojećeg objekta ideja je bila očuvati njegovu formu, a istovremeno je adaptirati potrebama promene koje ne bi narušile njen jedinstveni izgled.

Program, tačnije funkcija koja bi se odvijala unutar zidova crkve, kao što je već ranije pomenuto, bila bi višenamenska i prilagođena svim uzrastima korisnika. Cilj ovog pristupa ima za zadatak da se vrednost ovakvih objekata vrednuje na pravi način i da korisnicima donese dodatnu duhovnu i materijalnu materijalnu vrednost. Promene koje su tokom projektovanja sprovedene biće detaljnije objašnjene kroz crteže i tekst.

Programski zadatak:

- Analiza postojećeg prostora
- Uvođenje nove forme objekta
- Vertikalna podela prostora
- Fluidnost prostora
- Definisane namene (koncertna dvorana, klizalište, prostor za tematske žurke...)
- Prostor za provođenje slobodnog vremena/restoran
- Osposobljavanje kule

2.1. Analiza lokacije:

Analiza mesta građevine u širem urbanom kontekstu ukazuje na značaj crkve kao prostornog repera, ali i bitnog diskurzivnog činioca u određenju arhitekture šireg područja. Tako shvaćena crkvena građevina je produkt

NAPOMENA:

Ovaj rad proistekao je iz master rada čiji mentor je bila vanredni prof. dr Ivana Miškeljin.

veze između arhitektonskog diskursa (sistema znanja i metoda o novim graditeljskim mogućnostima i stilskim idejama) i konteksta (ideološkog, kulturnog, političkog, društvenog, ekonomskog), koja je uticala ne samo na sakralno, već i profano graditeljstvo proučavanog perioda. Banoštor je malo mesto na obali Dunava.

Crkva svetog Rudolfa pozicionirana je u centru sela, što je i bila glavna odlika građenja sakralnih objekata. Objekat je u odnosu na put izdignut nekoliko metara i predstavlja dominantnu figuru naspram okoline, kako svojom pozicijom tako i sadašnjim izgledom. Okruženje crkve je impozantno, ukrašeno zelenilom i zelenim površinama s pogledom na Dunav.

Na samoj parceli crkva je centralizovana. Uzimajući sve u obzir bez sumnje se može reći da je u svoje vreme ona bila repna tačka sela. Postojeća namena crkve je verska, a zauzetost na parceli je 16,33% od ukupne površine koja je 1776m²

2.2. Analiza postojećeg stanja:

Kao što je već pomenuto, crkva je pozicionirana na izdignutom terenu, pa se do nje dolazi dvojnim kamenim stepenicama. Na zapadnoj strani nalazi se veliki romanički zabat, postavljen iznad ulaza, na kojem se nalazi spomen ploča od belog mermera. Na samom pročelju dominira neoromanička rozeta, pored koje se nalaze dve bifore sa svđenim stubovima.

U pitanju je jednobrodna bazilika sa jednodelnim oltarskim prostorom čija je apsida polukružne osnove. Krov je bio dvovodni sa drvenom tavanicom. Ono što ovu građevinu čini još impozantnijom je zvonik koji je smešten uz južni deo oltarskog prostora u koji se ulazilo kroz vrata smeštena u bočnom delu apside. Oko crkve je opekam popločana porta, ograđena sa ogradom od livenog gvožđa.

Opeka se tek ponegde nazire, dok je se ograda još uvek održava u životu i odoleva zubu vremena kao i sam objekat.

Slika 1. prikaz udaljenosti obližnjih destinacija od crkve sv. Rudolfa

3.0. Definisane koncepta:

Prilikom projektovanja novog stanja postojećeg objekta ideja je bila očuvati njegovu formu, a istovremeno je adaptirati potrebama promene koje ne bi narušile njen jedinstveni izgled. Program, tačnije funkcija koja bi se odvijala unutar zidova crkve, kao što je već ranije

pomenuto, bila bi višenamnska i prilagođena svim uzrastima korisnika. Cilj ovog pristupa ima za zadatak da se vrednost ovakvih objekata vrednuje na pravi način i da korisnicima donese dodatnu duhovnu i materijalnu materijalnu vrednost.

Promene koje su tokom projektovanja sprovedene biće detaljnije objašnjene kroz crteže i tekst.

3.1. Funkcionalna organizacija:

Kako bi se dobio što adekvatniji prostor koji bi odgovarao multifunkcionalnoj nameni objekta, pristup rešenja je primenjen tako da se objekat ne opterećuje mobilijarom i ostalim sadržajem koji bi onemogućio postizanje željenog rešenja. Iz tog razloga promene koje su uvedene u objektu su detaljno analizirane i sprovedene prostor u koji će biti implementirane.

Sagledavanjem prozora koji postoje na objektu i daju im posebnu draž dolazi se do rešenja koje ne bi narušilo njihov značaj, nasuprot tome samo bi ih dodatno naglasilo. Otvaranjem bočnih strana objekta između postojećih prozora naglašava se veza unutrašnjeg dela prostora sa spoljašnjim okruženjem. Na ovaj način običan prolaznik se poziva na boravak unutar objekta. Proširena forma koja predstavlja vezu spoljašnjeg sveta sa unutrašnjim postignuta je lažnim kontraforama. Takođe ideja o neopterećivanju prostora postignuta je vertikalnom podelom objekta koja je rešena tipom galerije. Ono što sam prostor dodatno čini atraktivnim je uvođenje novih reflektivnih materijala, transparentnost i fluidnost objekta.

Slika 2. prikaz dijagrama intervencija

Analizirajući ritam prozora koji je izveden na crkvi svetog Rudolfa, uočen je njihov značaj kako za eksterijer tako i za enterijer. Takođe način na koji su oni izvedeni u vreme kada nije bilo razvijene tehnologije ostavljaju prostora samo za divljenje.

Njihov oblik i pozicija imaju veliku važnost za sam prostor, pa je i sama ideja bila istaći ih. Iz tog razloga intervencija koja je sprovedena usklađena je spram njih.

Slika 3. Analiza otvora-Senke

„Arhitektura je mudra, precizna i veličanstvena igra prostornih celina objedinjenih svetlošću... naše oči su načinjene tako da vide forme na svetlosti”. (Le Korbizije) [1]

3.2. Namena crkve:

Kada je u pitanju formiranje prenamene objekta vrlo je važno postići dizajn enterijera koji će obezbediti da objekat bude atraktivan, ekološki bezbedan, funkcionalan i održiv.

Projektovanje funkcionalnih enterijera obezbeđuje da svaki aspekt unutrašnjeg okruženja funkcioniše efikasno za njegove korisnike. Dobar odnos između korisnika i prostora dovodi do postizanja željenog cilja nakon formiranog rešenja. Svaki tip objekta predstavlja jedinstven izazov i funkcionalni zahtevi se razlikuju, što na kraju utiče i na odabir završnih materijala, forme i namene. Cilj ovog master rada je udahnuti život objektu koji je nepravedno napušten i zanemaren od strane ljudi, a svojom lokacijom, pozicijom i istorijom može mnogo toga da pruži svojim korisnicima.

Nekadašnji prostor čija je jedina i osnovna namena bila verskog značaja, danas bi mogla da pruži mogućnost da se koraćanjem kroz nju oseti duh prošlosti obnovljen novim i drugačijim sadržajem.

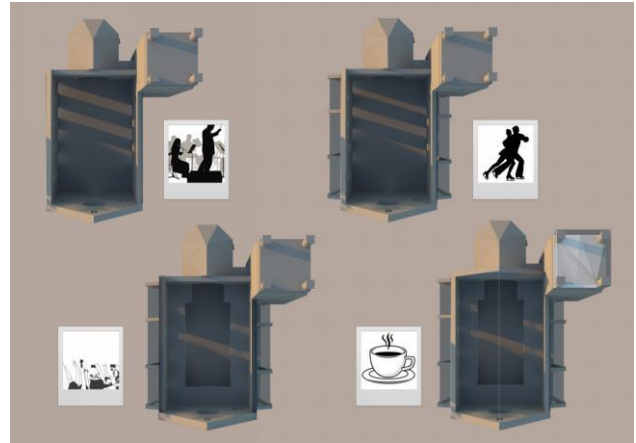
Iz tog razloga ideja o naizgled nespojivom sadržaju predstavljala je veliki izazov u samom rešavanju. Uzimajući u obzir da prostor nije opterećen fiksnim i teškim mobilijarom on i pored odabranog i analiziranog sadržaja ostavlja mogućnost za odvijanje mnoštvo drugih namena. Namena koja je istraživana i uvedena u prostor je: klizalište, koncertna dvorana, prostor za tematske zurke, kafe i vidikovac sa kule.

4.0. MATERIJALIZACIJA

Odabir završnih materijala i boja može biti „zabavan“, ali, ipak, mora se vršiti odabir koji ne samo da je u skladu sa odgovarajućim standardima za funkcionalnost i izdrživost, već je i u skladu sa važećim građevinskim propisima i onoga što je prostor pre bio. Identitet i važan segment crkve svetog Rudolfa nesumljivo čini fasada, koja je vremenom došla u stanje u kom se danas nalazi.

Veliki izazov uvek predstavljaju kombinacije i uvođenje novih materijala u objekat koji već od davnina ima svoj identitet. Iz poštovanju prema materijalu koji već više od jednog veka odoleva vremenu i iz poštovanja prema samom objektu pristup saniranja postojeće fasade i zidova

je primenjen tako da i u ovoj novoprojektovanoj verziji ona bude od opeke.

Slika 4. prikaz objekta sa namenama

U projektu je odabrana bela (ne potpuno čista bele) opeka čime bi ona dobila potpuno novi sjaj i idilično se uklopila u ambijent koji je okružuje. Odabirom bele boje, postiže se utisak nečeg novog. Uzimajući u obzir da je opekam obrađen i spoljašnji i unutrašnji zid bilo je neophodno staviti izolaciju. Što se tiče uvođenja novih materijala jedino je upotrebljen aluminijum koji je uglačan do određene granice. Kao takav ima karakteristiku refleksije, ali ne potpune. Mesta na kojima je on implementiran su galerija i deo poda na poslednjoj etaži gde se nalazi restoran. Odabirom ovog materijala postignut je efekat koji se dobio i otvaranjem prostora između prozora, a to je da je sa ovim zaokružena igra senki.

Slika 5. Klizalište u crkvi sv. Rudolfa

Aluminijumska ploča se odnosi na upotrebu čiste aluminijumske ili aluminijumske legure kroz mašinsku obradu (rezanje ili sečenje) kako bi se dobio poprečni presek pravougaonog materijala sa ravnomernom debljinom. Aluminijum ima visoku otpornost prema koroziji na površinama izloženim spoljnim uticajima. Odmah se formira tanak sloj oksida koji sprečavaju dalju oksidaciju. Aluminijum može da se izradi u bilo kom obliku. Može da se izlije; može da se izvlači do željene debljine (folije koja je tanje od papira).

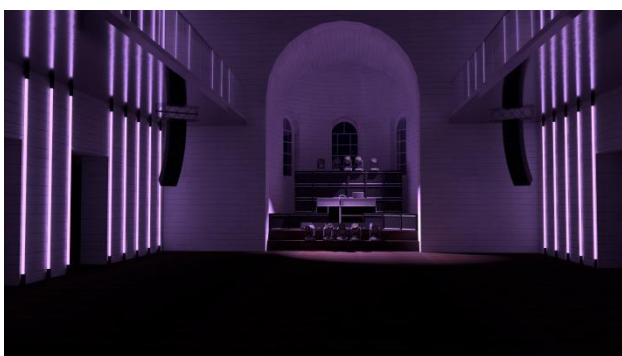
Većina aluminijumskih legura se može obrađivati mašinama brzo i lako, što doprinosi niskoj ceni završenih aluminijumskih delova. Atraktivan izgled zajedno sa visokom otpirnošću na vremenske uslove i lakim održavanjem je odlična kombinacija za korišćenje aluminijuma u građevinske svrhe. Uzimajući u obzir da su svi do sada pomenuti materijali hladnijeg tona, kao

kontrast za obradu poda odabran je materijal na bazi drveta.

„Uđem u zgradu, vidim sobu i - u deliću sekunde - imam takav osećaj. Atmosferu opažamo kroz naš emocionalni senzibilitet – oblik percepcije koji funkcioniše neverovatno brzo i koji je nama ljudima očigledno potreban da nam pomogne da preživimo. Ne daje nam svaka situacija vremena da se odlučimo da li nam se nešto sviđa ili ne ili da je zaista bolje da krenemo u suprotnom pravcu. Nešto u nama odmah nam govori ogromnu količinu. Sposobni smo da odmah cenimo, spontanog emotivnog odgovora, da odbacimo stvari u trenu”.(Peter Zumthor) [2]

Slika 6. koncert

Slika 7. tematska žurka

5.0. ZAKLJUČAK

Vojvođansko spomeničko nasleđe, kome pripadaju objekti Katoličke crkve, uglavnom je nedovoljno iskorišćeno i nažalost, relativno nepoznato i samim Vojvođanima, ali i ljudima čija je profesija manje-više vezana za kulturna dobra.

Pored obaveze nosioca kulturnog dobra da obezbedi dostupnost kulturnih dobara javnosti, kako je to definisano Zakonom o kulturnim dobrima, moralna je obaveza svih nas da poznamo vrednosti koje posedujemo, pričati o njima, pisati, snimati i promovisati ih i konačno ih spasiti od propadanja. Moderan, savremen svet obezbedio je čitavom čovečanstvu kvalitetniji i brži način života, danas običan čovek prosto nema vremena da se osvrne oko sebe i vidi šta ga okružuje.

Iz tog razloga dolazi do nepravednog zanemarivanja građevina koje još uvek postoje i poručuju da imaju još mnogo da pruže savremenom čoveku. Samo kroz stalnu interakciju svih učesnika može se očekivati da se vrednost ovih objekata vrednuje onako kako oni to i zaslužuju.

6. LITERATURA

[1] <https://ulis.pulse.rs/svetlo-i-senke-nad-arhitekturom/>

[2] P. Zumthor, Atmospheres –Architectural environments –Surrounding objects, Basel –Boston - Berlin, Birkhäuser, 2006. (str.12/13)

Kratka biografija:

Kristina Ristanović rođena je u Loznici 1997.god. Master rad na Fakultetu tehničkih nauka iz oblasti Arhitektura-Prenamena sakralnog objekta odbranila je 2022. god. Kontakt mail: ristanovickristina97@gmail.com